

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o rtuti a o zrušení nařízení (ES) č. 1102/2008

[COM(2016) 39 final – 2016/023 (COD)]

(2016/C 303/17)

Zpravodaj: Vladimír NOVOTNÝ

Dne 4. února 2016 Evropský parlament a dne 18. února 2016 Rada se rozhodly v souladu s čl. 192 odst. 1 a články 207 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o rtuti a o zrušení nařízení (ES) č. 1102/2008

[COM(2016) 39 final – 2016/023 (COD)].

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 11. května 2016.

Na 517. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. května 2016 (jednání dne 25. května 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 153 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor plně doporučuje přijetí předloženého návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o rtuti a o zrušení nařízení (ES) č. 1102/2008, **východiska pro ratifikaci Minamatské úmluvy** Evropskou unií jako celkem a jednotlivými členskými zeměmi.

1.2 Globální problém emisí rtuti vyžaduje řešení na globální úrovni, představované Minamatskou úmlouvou. EU je spolu s Japonskem hlavním hybatelem snižování zatížení životního prostředí (a obyvatelstva) rtutí, je však nutné si uvědomit, že rtuť a její sloučeniny zůstanou složkou životního prostředí trvale.

1.3 Výbor konstatuje, že soustavná činnost EU v problematice rtuti na globální úrovni a především v samotné Unii přinesla v EU snížení antropogenních emisí (AGE) rtuti o 75 % proti roku 1990 a platné právní úpravy poskytují záruky dalšího postupného snižování AGE rtutí.

1.4 Výbor doporučuje, aby další postup EU byl v souladu s naplňováním ratifikované Minamatské úmluvy po jejím vstoupení v platnost. Výbor je přesvědčen, že legislativní rámec, regulující především emise, ale i výrobní procesy a výrobky, je dostatečný, aby byly splněny přijaté závazky z úmluvy a nebyla ohrožována konkurenceschopnost EU jako celku.

1.5 Výbor považuje za nezbytné, aby se problematice rtuti a jejím náhradám ve výrobních procesech a výrobcích věnovala odpovídající část vědeckých a výzkumných kapacit EU.

1.6 Výbor dále doporučuje, aby se příslušné orgány EU spolu se signatáři úmluvy, členskými zeměmi EU, účastnily připravované Konference stran úmluvy (COP) 1 o rtuti návazně na ratifikaci Minamatské úmluvy s novými poznatky, umožňujícími další snižování AGE rtuti a jejího použití ve výrobcích a ve výrobních procesech.

2. Úvod

2.1 Rtuť je přirozenou součástí Země s průměrným množstvím přibližně 0,05 mg/kg v zemské kůře a s významnými místními rozdíly. Rtuť je také přítomna ve velmi malém množství v biosféře. Absorpce rtuti rostlinami vysvětluje její přítomnost v palivech, jako je uhlí, ropa a zemní plyn ale i v biopalivech. Z hlediska emisí rtuti je pálení biomasy prakticky stejné, jako spalování uhlí. Podrobně je problematika rtuti a jejich emisí uvedena v dokumentech UNEP ⁽¹⁾.

2.2 Jakmile jednou dojde k uvolnění rtuti, zůstává v životním prostředí, kde je součástí koloběhu mezi vzduchem, vodou, usazeninami, půdou a biotou různých forem. Její forma se může změnit (především mikrobiálním metabolismem) na metylrtuť, jež má schopnost hromadit se v organismech, zejména ve vodním potravinovém řetězci (ryby a mořští savci). Bioakumulace rtuti a dalších těžkých kovů a schopnost jejich dálkového atmosférického přenosu jsou důvodem, pro který jsou považovány za globální environmentální hrozbu.

2.3 V některých částech světa, především mimo EU, je velké množství lidské populace vystaveno takové hladině rtuti, jež významně přesahuje bezpečnou úroveň. Nejlepší propočet AGE rtuti do ovzduší činil celosvětově 1 960 tun/rok a z toho jsou AGE rtuti v EU ve výši 87,5 t/rok (4,5 %). Přímé emise do vod činí globálně asi 900 t/rok a přírodní emisní příspěvek (eroze hornin a sopečná činnost) činí též asi 900 t/rok. Přehled AGE rtuti je uveden v příloze 1 tohoto dokumentu.

2.4 Navzdory celosvětovému poklesu spotřeby rtuti (celosvětová poptávka je o více než polovinu menší než v roce 1980) a nízkým cenám stále ještě existuje v řadě zemí světa získávání rtuti z těžby. Největšími producenty jsou Čína a Kazachstán. V Evropě primární výroba rtuti skončila již v roce 2003, dochází však k separaci rtuti jako vedlejšího produktu jiných těžebních a zpracovatelských postupů minerálních surovin. Tato rtuť je klasifikována jako odpad a nakládá se s ní podle odpadové legislativy.

2.5 Velké množství rtuti se dostává na celosvětový trh také v důsledku přeměny nebo zavírání zařízení na výrobu chloru a alkalických hydroxidů rtuťovým procesem ze zemí, kde na rozdíl od EU dosud obchod s touto rtuťí není zakázán.

2.6 Emise ze spalování uhlí a vypalovacích procesů včetně ocelářských a z výroby neželezných kovů jsou dominantním zdrojem antropogenních emisí a hlavně imisí sloučenin rtuti v okolí dotčených bodových zdrojů emisí v EU. Identifikace možností vyhodnocuje jednak spoluzachycování rtuti v čisticích procesech kouřových plynů a dále specifické zachycovací procesy tam, kde dávají tyto selektivní procesy smysl.

2.7 Dalším významným antropogenním zdrojem emisí především elementární rtuti je použití amalgámových dentálních výplní. Zdá se, že v této oblasti jsou emise (především do vody) podstatně lépe zvládnutelné a dostupné technologie jsou v rozvinutém světě široce používány.

2.8 Postoj občanské společnosti k problematice škodlivých emisí rtuti a jejích sloučenin Výbor vyjádřil ve svých předchozích stanoviscích, na něž toto stanovisko organicky navazuje ⁽²⁾.

⁽¹⁾ UNEP, 2013. Global Mercury Assessment 2013: Sources, Emissions, Releases and Environmental Transport. UNEP Chemicals Branch, Geneva, Switzerland.

⁽²⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 115.
Úř. věst. C 168, 20.7.2007, s. 44.
Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 78.

3. Dokument Komise

3.1 Unie a 26 členských států podepsalo novou mezinárodní úmluvu o rtuti. Tzv. Minamatská úmluva řeší globálně celý životní cyklus rtuti od její primární těžby až po nakládání s odpady, které rtuť obsahují, s cílem chránit lidské zdraví a životní prostředí před antropogenními emisemi rtuti a jejích sloučenin do ovzduší, vody a půdy. Unie a velká většina členských států novou mezinárodní úmluvu o rtuti podepsaly, úmluva obsahuje již 128 podpisů a k současnosti ji ratifikovalo 25 zúčastněných stran⁽³⁾.

3.2 Při podrobném posuzování *acquis* Unie bylo zjištěno, že v právní úpravě existuje několik málo mezer, které je nutno vyplnit, aby se právní předpisy Unie uvedly plně do souladu s úmluvou⁽⁴⁾. Předkládaný návrh se tyto mezery snaží řešit. Jedná se konkrétně o následující záležitosti:

- dovoz rtuti,
- vývoz některých výrobků s přidanou rtuť,
- používání rtuti v některých výrobních procesech,
- nová uplatnění rtuti ve výrobcích a výrobních procesech,
- používání rtuti při neprůmyslové těžbě zlata a těžbě zlata v malém měřítku a
- používání rtuti v zubním amalgámu.

3.3 Povinnosti, jež vyplývají z úmluvy a nejsou dosud provedeny do práva EU, by v zájmu právní srozumitelnosti měly být zapracovány do jediného právního aktu.

3.4 Je zapotřebí zlepšit soudržnost a právní srozumitelnost, a k tomu by mělo být nařízení (ES) č. 1102/2008 tímto návrhem zrušeno a nahrazeno, nicméně předkládaný návrh by z něho měl převzít všechny dosud potřebné hmotněprávní povinnosti.

3.5 Cíle této iniciativy jsou rovněž v souladu s cíli strategie Evropa 2020, pokud jde o inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Návrh přispěje k navození celosvětově rovných podmínek pro průmyslové procesy, při nichž se používá rtuť a její sloučeniny nebo při nichž jsou neúmyslně produkovány emise těchto látek, a pro výrobu výrobků s přidanou rtuť i pro obchod s nimi, čímž návrh zároveň podníká konkurenceschopnost unijního průmyslu.

3.6 Tam, kde je to možné, navíc návrh usiluje o zjednodušení a vyjasnění *acquis* tak, aby jej bylo možno lépe a účinněji provádět.

3.7 Posouzení dopadů dospělo k závěru, že ratifikace a provedení Minamatské úmluvy budou pro EU značně přínosné z hlediska životního prostředí a lidského zdraví, a to především kvůli očekávanému snížení emisí rtuti, jež mají svůj původ v jiných částech světa.

4. Obecné připomínky

4.1 Výbor souhlasí s přijetím navrhovaného nařízení Evropského parlamentu a Rady, jako se završením dlouholetého úsilí o nastavení odpovědného právního prostředí, umožňujícího celosvětové, dlouhodobé a trvalé omezení nežádoucích účinků rtuti a jejích sloučenin. Výbor konstatuje, že návrh nařízení naplňuje základní cíl, kterým je ochrana zdraví a životního prostředí před škodlivými účinky rtuti.

⁽³⁾ <http://mercuryconvention.org/Convention/tabid/3426/Default.aspx>.

⁽⁴⁾ Pracovní dokument útvarů Komise, Posouzení dopadů k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o rtuti a o zrušení nařízení (ES) č. 1102/2008 a k návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Minamatské úmluvy o rtuti, SWD(2016) 17 final.

4.2 Výbor vysoce oceňuje příspěvek orgánů EU, ale i jednotlivých členských zemí v procesu vzniku a sjednávání Minamatské úmluvy a její ratifikace.

4.3 Výbor rovněž vysoce oceňuje to, že v celém procesu byly a jsou uplatněny zásadní principy subsidiarity a princip přiměřenosti, aniž by byla narušena účinnost přijatých právních úprav na úrovni celé EU i v globálním kontextu.

4.4 Výbor je přesvědčen, že evropské úsilí přispěje k rychlé ratifikaci Minamatské úmluvy do konce roku 2016 a k adekvátnímu omezení zdravotních a environmentálních rizik AGE rtuti a z jejího použití v celosvětovém měřítku. Výbor dále vyjadřuje přesvědčení, že nařízení EP a Rady by nemělo a nebude překračovat rozsah požadavků Minamatské úmluvy.

5. Konkrétní připomínky

5.1 EHSV dále oceňuje, že do nařízení byly promítnuty výsledky konzultací s dotčenými stranami v EU a výsledky projednávání Minamatské úmluvy v odborných fórech vedených pod záštitou Environmentálního programu Spojených národů (UNEP). Výbor blahopřeje Komisi k úspěšnému završení velmi náročné a rozsáhlé analytické práce, která vyústila do předloženého návrhu nařízení.

5.2 Výbor se ztotožňuje s názorem Komise, že omezení obchodu, která by šla nad rámec požadavků úmluvy, tzn. bezpodmínečný zákaz dovozu rtuti, by nebyla opodstatněná, protože takováto omezení by pro unijní průmysl znamenala vyšší náklady a nepřinesla by žádný výrazný environmentální užitek.

5.3 Výbor se rovněž ztotožňuje se stanoviskem Komise v návrhu nařízení, že omezení vývozu některých výrobků s přidanou rtutí by rovněž nebyla opodstatněná, jelikož vstupy rtuti a její úniky do životního prostředí by zůstaly víceméně nezměněny a ve třetích zemích by se emise rtuti mohly v důsledku takového zákazu zvýšit.

5.4 Výbor bez výhrad rovněž souhlasí (v souladu se závěry konzultací a výsledky analýz), že omezení používání rtuti v některých výrobních procesech a omezení používání rtuti v nových výrobních procesech má být přiměřené příslušným rizikům a bude dlouhodobějším vývojovým procesem technologického rozvoje.

5.5 Nicméně Výbor se ztotožňuje s ustanoveními Minamatské úmluvy, že její strany mají přijmout opatření, která budou odrazovat od vývoje nových výrobních postupů využívajících rtuť a od výroby nových výrobků s přidanou rtutí a od jejich uvádění na trh.

5.6 Výbor konstatuje, že působnost směrnice 2001/80/ES o omezení emisí některých znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení přinesla významné omezení emisí rtuti z energetiky jako nejvýznamnějšího odvětví, které se na AGE a imisích rtuti v důsledku atmosférických depozičních procesů přenosy do půdy a vody podílí, a tento trend dále pokračuje. Od roku 1990 došlo ke snížení AGE rtuti v EU o více jak 75 %⁽⁵⁾. K dalšímu snižování emisí rtuti významně přispěje plná implementace směrnice o průmyslových emisích 2010/75/EU. EHSV v souladu s názorem Evropské komise vyjadřuje přesvědčení, že v současné době není potřeba měnit a doplňovat požadavky směrnice o průmyslových emisích specificky ve vztahu k emisím rtuti.

(⁵) Source: EEA, Trends in Emissions of Heavy Metals http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/emission-trends-of-heavy-metals-3#tab-chart_3.

5.7 EHSV podporuje navrhované postupy omezování emisí rtuti z průmyslových procesů na základě konceptu nejlepších dostupných technik (BAT) a jejich referenčních dokumentů (BREF).

5.8 EHSV zdůrazňuje nezbytnost legislativní úpravy stálého bezpečného uložení rtuti stažené z oběhu v průmyslových výrobcích ve vhodných geologických strukturách, kupříkladu ve vytěžených solných dolech. EHSV vyzývá Evropskou komisi k urgentnímu stanovení kritérií pro skladovací zařízení a požadavků na ukládání odpadů kontaminovaných rtutí.

5.9 Výbor oceňuje vyvážený postoj Evropské komise k problematice aplikace amalgámů ve stomatologii na základě nejnovějších dostupných vědeckých poznatků a považuje požadavky na vybavení stomatologických pracovišť separátory rtuti a omezení požití amalgámů v dozované formě za dostatečně efektivní k omezení úniků rtuti do životního prostředí a chránící lidské zdraví⁽⁶⁾. Současně EHSV upozorňuje na dosud nedostatečně poznaná a podrobně nespecifikovaná možná rizika nových stomatologických materiálů, které mají použití amalgámu nahradit.

5.10 EHSV současně upozorňuje na zvýšené náklady služeb, hrazených z prostředků veřejného zdravotnictví, a na možné zdravotně-sociální dopady na skupiny pacientů v případě, kdy tyto náklady budou na ně přeneseny.

V Bruselu dne 25. května 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁶⁾ Opinion on the environmental risks and indirect health effects of mercury from dental amalgam (update 2014) by Scientific Committee on Health and Environmental Risks.